

Laudatio

Mercator Sapiens Stimulus 2026

Dr. Eddie Brummelman, Universiteit van Amsterdam

De Mercator Sapiens Stimulus wordt dit jaar voor de derde keer uitgereikt. De jury, bestaande uit oud-voorzitters van WRR, NWO en KNAW en voorgezeten door twee oud-voorzitters van de Hollandsche Maatschappij, had opnieuw een lastige, maar dankbare taak. Niet genoeg kan worden gewaardeerd dat er een wijze koopman is die het belang blijft onderkennen van genereuze steun aan wetenschap en cultuur!

Dit jaar was de Stimulus bedoeld voor een innovatieve en grensverleggende onderzoeker uit de alfa-gamma wetenschappen, iemand die in staat is een intrigerende en belangrijke wetenschappelijke vraag te formuleren en het onderzoek ernaar succesvol uit te voeren. De jury werd opnieuw voortreffelijk ondersteund door de wetenschappelijke secretarissen van de Hollandsche Maatschappij die uit de bemoedigend grote hoeveelheid aanvragen al een longlist van twaalf hadden geselecteerd. Tijdens een eerste vergadering van de voltallige jury werd die groep met enige moeite teruggebracht tot vier finalisten. Enige moeite, want het deelnemersveld was indrukwekkend. Het demonstreert de kracht van de huidige Nederlandse alfa-gamma sector in de volle breedte ervan.

De vier finalisten presenteerden de grote wetenschappelijke uitdagingen waaraan zij de stimulus zouden willen besteden tijdens een enerverende en inspirerende middag. Alle vijf de oud-voorzitters waren diep onder de indruk. Maar het tekent het winnende idee en de winnende wetenschapper dat het uiteindelijke besluit razendsnel en in volle eensgezindheid genomen kon worden.

De winnaar van de derde Mercator Sapiens Stimulus is dr. Eddie Brummelman, universitair hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van De Jonge Akademie. Het was *zijn* voorstel dat het beste aan alle criteria voldeed: origineel, van hoge kwaliteit, interdisciplinair, en met grote toegevoegde waarde.

In zijn onderzoekprogramma 'Generatie Hoop' wil Eddie Brummelman een belangrijke lacune in het onderzoek naar economische ongelijkheid repareren: wat is de ervaring ermee van *kinderen* en hoe beïnvloedt de wijze waarop kinderen economische ongelijkheid waarnemen hun ontwikkeling? Hoe kunnen we een generatie opvoeden van hoopvolle jonge wereldburgers, die geëquipeerd zijn om met verschillen, ook grote verschillen, om te gaan: verschillen in welvaart, verschillen in sociale, culturele en intellectuele ontwikkelingsmogelijkheden, verschillen in maatschappelijk succes.

Natuurlijk willen we dat iedereen gelooft dat iedereen kan worden wat hij of zij wil, dat succes geheel bepaald wordt door persoonlijke verdienste, talent en doorzettingsvermogen, dat we leven in een echte meritocratie. We weten natuurlijk dat dat in belangrijke mate een mythe is, maar het is wél een mythe die positieve effecten kan hebben, kan inspireren, moed kan geven. Maar de mythe heeft niet alleen positieve effecten: hij kan ook frustreren en ontmoedigen. Daarom zou er een tweede verhaal naast gezet moeten worden. Dat tweede

verhaal zou inzicht moeten bieden in de structurele factoren die het voor de een gemakkelijker maken om te slagen dan voor de ander, een verhaal dat maakt dat kinderen zichzelf ook weer niet al te hard hoeven te vallen als sommige dingen niet of niet meteen lukken.

Eddie Brummelman wil kijken naar het kinderperspectief op economische ongelijkheid, en die vraag maakt een interdisciplinair perspectief onmisbaar: sociologie, economie, pedagogiek en psychologie, om maar een paar disciplines te noemen. Maar hij wil het niet laten bij waarnemen en registreren: hij wil een aanpak ontwerpen waarmee hij kinderen (en daarmee de volwassenen van later) een hoopvolle kijk op het leven kan bieden. Wie om zich heen kijkend de tekenen van maatschappelijke somberheid en desillusie waarneemt die deze tijd lijken te kenmerken, beseft de urgentie van dit thema.

Het belang van het onderwerp is al veel eerder door de Hollandsche Maatschappij gesignaleerd. In 1761 al schreef de Maatschappij als prijsvraag uit: “Welke is het beste Bestier, hetgeen men moet houden omtrent het ligchaam der Kinderen, zo met opzicht tot hunne Kleeding, Voedsel, oefening, als anders, van hunne geboorte af gedurende hunne Kindsheid, om ze lang en gezond te doen leeven?” En twee jaar later luidde de prijsvraag: “Hoe moet men het Verstand en het Hart van een kind bestieren, om het te eeniger tyd een nuttig en gelukkig mensch te doen worden?” Op deze laatste vraag kwam een veertigtal inzendingen, waarvan alleen al de vijf bekroonde inzendingen goed waren voor maar liefst 1.284 pagina’s tekst.

Staande op de schouders van al deze historische reuzen, is Eddie Brummelman buitengewoon goed voorbereid op de contemporaine versie van deze wetenschappelijke en maatschappelijke uitdaging. Het is pas zo’n tien jaar geleden dat hij gepromoveerd is, maar gedurende zijn hele carrière heeft hij aandacht getoond voor kinderen en hun ontwikkeling. Waar hij zich allereerst interesseerde voor de oorzaken van narcisme, verbreedde hij zijn onderzoek al snel tot de vraag naar de algemene ontwikkeling van een zelfbeeld. Hij ontwierp vele creatieve gedragsexperimenten en volgde de ontwikkeling van kinderen gedurende langere tijd. Zijn onderzoek en zijn grote serie wetenschappelijke publicaties werden al eerder beloond met een hele batterij aan subsidies en prijzen. Om er maar een paar te noemen: een VIDI beurs, een prijs van de American Psychological Association en een KNAW Early Career Award, en –niet te vergeten– de Nationale Postdocprijs van de Jonge Akademie en de KHMW. Maar hij ontving ook steun uit de Nationale Wetenschapsagenda voor zijn prachtige projecten rond wetenschapscommunicatie: Lil’Scientist. En onder zijn voorzitterschap besteedde De Jonge Akademie veel aandacht aan eerste-generatiewetenschappers, waarover in 2025 een belangrijk rapport van zijn hand verscheen.

In 2019 publiceerde Eddie Brummelman het publieksboek ‘Bewonder mij!’, dat onder meer gaat over ‘praise addiction’. De jury constateert dat hij zelf bepaald bovengemiddeld aan het risico op praise addiction is blootgesteld. Niettemin acht de jury de kans klein dat die blootstelling tot onwenselijke verslaving zal leiden. Vol vertrouwen voegen wij dus onze lof én de Mercator Sapiens Stimulus toe aan zijn lange lijst. Van harte gelukgewenst!

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, voormalig voorzitter KHMW (juryvoorzitter)

Prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan, voormalig voorzitter KHMW (vice-juryvoorzitter)

Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter, voormalig president KNAW

Prof. dr. C.C.A.M. (Stan) Gielen, voormalig voorzitter raad van bestuur NWO

Prof. dr. J.A. (André) Knottnerus, voormalig voorzitter WRR

De jury vergaderde online op 18 november 2025 en in Utrecht op 8 januari 2026, in aanwezigheid van prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, wetenschappelijk secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW, prof. dr. W.B. (Wim) Drees, wetenschappelijk secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW en drs. S. (Saskia) van Manen, secretaris-directeur KHMW.